1979. — VOL. 86. ÉVF.
Ápr. 8. — VASÁRNAP — 14. sz.

Katolikus Magyarok Vasárnapja

Amerika egyetlen katolikus magyar hetilapja

Catholic Hungarians' Sunday

The only Catholic Hungarian Weekly Newspaper in the U.S.A.

Egyes szám ára: 35 cent

KIADÓHIVATAL: — EDITORIAL OFFICE:
1739 Mahoning Avenue, Youngstown, Ohio 44509 — Telefon: (216) 799-2600

Price of one copy: 35 cents

Tánczos tiszteletes meghurcoltatása

Egész paksamétát tesznek ki azok a panaszos levelek, amiket évek során át egy öreg, 74 éves, félreállított és kisemmizett magyarországi lelkipásztortól, Tánczos Dezsőtől kaptunk, aki bátran publikálásukat kéri. Megpróbáltatásaiban, mint a tenger egyetlen egy cseppjében, benne van a hazai egyházi élet minden nyomorúsága és bűne.

Tánczos Dezső 1904-ben született. Pápán tanult. 1931-ben református lelkipásztor lesz Somogyban. Tábori lelkészként végigszenvedi a szovjet front minden borzalmát. 1947-től balassagyarmati lelkipásztor, ahol mint tollforgató ember, öt éven át fordítja segédlelkészével Kálvin kommentárjait a Parochiális Könyvtár részére, s mintegy 2000 gépírásos oldal várt már kiadásra. Közben Békefy Benő lesz az új dunántúli püspök, aki feljelenti őt, és kieszközli letartóztatását. Vád: „Engedély nélkül fordítói irodát tartott fenn, és abban másokat is foglalkoztatott." A belügyminiszter Tánczos Dezsőt még aznap szabadlábra helyezteti. Később az új Duna melléki püspök, Szamosközi István is eljárást indít ellene, lelkészségétől megfosztja, s amikor Tánczos Dezső levélben hozzá fordul, s többek között ezt írja neki: „Hellstern főtitkár úrnak (a svájci egyházak segélyszervezetének akkori igazgatója. A szerk.) pontosan beszámoltam mindenről...", a püspök „izgatás és kémkedés bűntette" címén az állami hatóságok kezére adja, akik 1966. novemberében le is tartóztatják Tánczos Dezsőt fenti okok alapján, ahogy ezt később az ügyészi vádirat is ismerteti.

A vádlottat több mint 100 napon át magánzárkában tartják, szakadatlanul vallatják s végül elítélik. A fogságból három és fél év múlva szabadul. Ezalatt utolsó állomáshelyén, a dunaalmási lelkészségen utódja (Ercsey Előd) palástját, ruháit, könyveit eltünteti. 1970. májusában szabadul Tánczos Dezső. Ekkor levelet intéz Bartha Tibor és Szamosközi István püspökökhöz, hogy miután büntetését kitöltötte, a lelkészi nyugdíjintézet folyósítsa a több mint 30 éven át lelkiismeretesen befizetett nyugdíját. Kérése soha sem talált meghallgatásra vagy válaszra.

A zárt ajtók mögött folytatott úgynevezett „koncepciós perének" anyaga, valamint az utolsó szó jogán elmondott beszéde kezünkben van, s ezekből közlünk idézeteket — dokumentációs célból. Azt kívánjuk dokumentálni, hogy a hazai egyházi vezetők, miközben bel- és külföldön azzal dicsekednek: milyen üdvös, inspiráló és pozitív fordulatot hozott a kommunizmus 30 év alatt az egyház életében, mennyire nem mondanak igazat, és valótlan állításaikkal tulajdonképpen szeretnék elkendőzni a kegyetlen valóságot: az egyház „babiloni fogságát" és az egyház vezetőinek elesett voltát a külvilág elől.

hogy ellenforradalmat készítenek elő. A Tánczos Dezső elítélését kimondó népbírósági tanácselnök évek múlva öngyilkosságot követett el. Ercsey Előd dunaalmási lelkész — akiről említést tettünk előzőleg — 32 éves korában autójával nekihajtott egy fának, gerinctörést szenvedett, és nagy kínok közt halt meg hat hétre rá. Közben gipszágyán sorra bevallotta bűneit apjának, kérve őt, hogy segítse azokat jóvátenni, és írjon Bartha püspöknek feltétlenül Tánczos Dezső érdekében. Szamosközi püspök idő előtt, úgyszólván java korában megrokkant, és kénytelen volt lemondani püspöki tisztéről.

Így foglalja össze ezt Jézus a gonosz szolgáról szóló evangéliumi tanításában, amit Magyarországon gyakran idéznek lelkészek egymás között lelketlen vezetőikkel kapcsolatban: „Ha az a szolga gonoszul azt mondja szívében: »Késik az én uram«, és szolgatársait verni kezdi, a részegekkel pedig együtt eszik és iszik, megjön annak a szolgának az ura azon a napon, amelyben nem is gondolja, kettévágatja, és a képmutatók sorsára juttatja..."

Részletek a tárgyalásról:

Elnök: Az önnél lefoglalt értekezések, egyházi elaborátumok és egyéb irodalmi termékek, mondja, kinek a tollából származnak?

Vádlott: Ezek részint egyelőre az asztalfiók számára készült értekezéseim az egyháztörténelem tárgyköréből, másrészt irodalomtörténeti hagyatékjelleggel bíró gyűjtemények... melynek darabjai dr. Horváth János irodalomtörténész, egyetemi tanár ajándékából kerültek hozzám.

Elnök: Értettem, de a lefoglalt iratok között van mégis két olyan darab, amik, ha nem is merítik ki az izgatás bűnének tényálladéki elemeit, de élesen súrolják azt. Fentiekre vonatkozólag tessék nyilatkozni! Előrebocsátom, az ön vallási meggyőződése minket nem érdekel. Itt van például ez az epigramma, az ön állítása szerint a kuruckorból származó gyűjteményből. Hallgassa csak meg, kérem:

Népöceánok partján — aranyhalászok.
Kezükben — ó, Uramfia — aranyhalakat látok.
Aranyhalászok mellett meg ügyes kezű
szabászok vannak;
Egy-egy magyar életből 10—20 évet kiszabnak..

Mondja, hogy értelmezi ezt?

Vádlott: Elnök Úr! A gondolatok — vámmentesek! Az ismeretlen szerzőt tessék felelősségre vonni, ne engem, hiszen akkor már fent nevezett irodalomtörténészt, Horváth Jánost kellett volna bíróság elé állítaniok régen, a török rabságra hurcolt magyarok kesergő dalaiért.

Elnök: A továbbiak során itt fekszik előttem egy „Hitvalló nyilatkozat", ami az aláírásból ítélve többek nevében készült.

lalkozó cikkéért, sem a Franfurter Allgemeine hasonló tartalmú szerkesztőségi cikkéért, sem bizonyos külföldi rádióközleményekért felelősségre vonható nem vagyok. Hiszen engem már előzőleg elhurcolt dunaalmási lakásomról a tatai rendőrkapitányság politikai osztályának közege, s annak ténye csak utólag látott napvilágot a fenti sajtótermékekben. Mindezekért tehát nem engemet kellett volna felelősségre vonniok, hanem a per megindításában szerepet játszó egyházi személyeket, élükön Szamosközi István püspökkel, akit Önök még csak meg sem idéztek, noha budapesti lakos. Ezek az urak az Állami Egyházügyi Hivatal embereinek segédletével mindenütt hallatlan önkényt vezettek be, rosszhírét keltették demokratikus államunknak, és rontották az igazságszolgáltatás hitelét. És hogy magukról a figyelmet elterelják, a református egyház belügyéből súlyos államellenes bűncselekmény vádját kohólták ellenem.

Nem általánosítok, hanem konkretizálok, amikor első helyen Szamosközi püspök szerepével foglalkozom. Nevezett már püspökségre elején elrendelte isaszegi lelkészi állásomból való felfüggesztésemet „államellenes bűncselekmény gyanúja" címén, és püspöki rendelettel a következő húsvét vasárnapján az ünnepi istentisztelet kezdetekor a péceli segédlelkésszel a templomból eltávolíttatott, a gyülekezet mélységes megbotránkozására. Sokak megütközését még csak fokozta, amikor köztudomásúvá vált, hogy Szamosközi püspök az Egyesült Államokban, magyar református lelkészi összejöveteleken és magánbeszélgetései során különösen éles hangon panaszkodott az itthoni állami szerveknek az egyházra gyakorolt külső nyomásáról és négy évszázados egyházi autonómiánk teljes semmibe vevéséről.

Tisztelt Fővárosi Bíróság, most a jogászokhoz fordulok. Az ellenem felhozott súlyos vádak megcáfolására nemhogy módot adtak volna, hanem a pert „szigorúan titkos"-nak minősítve, zárt ajtók mögé szorították. Vajon miért? Csak nem azért-e, hogy a sajtótudósítók meg ne jelenhessenek? Vagy kinek az érdeke a titoktartás, a védelem jogától való elütés?

Rá kell mutatnom arra a szokatlan jogi érvelésre is, ahogy az ügyész úr és a bíróság az egész vallásügyet felfogta. Kiviláglott kérdéseikből, hogy nem tudnak vagy nem akarnak különbséget tenni a református és katolikus egyház jogviszonya között, s azt úgy tüntetik fel, mintha a magyar királyság megszüntével a jus placet regii, a királyi tetszvényjog ma is fennállna, az Állami Egyházügyi Hivatal kezén, s az egész egyházi közigazgatás afféle rendőrhatósági funkció lenne csupán, amit személyemmel kapcsolatban is gyakoroltak, hogy kánonjogi vétség és egyházi ítélet nélkül megfosztanak hi-

Mielőtt a peranyag ismertetésére térnénk, már most, mintegy előrebocsátott epilógusként, beszámolunk arról, mi is történt ennek a különös ügynek — ami még csak nem is a megítélt Rákosi-korszakban zajlott le, hanem az agyondicsért Kádár-érában — emberi szereplőivel.

Tánczos Dezső egy gödöllői öregotthon lakója, félig-meddig elzárva a külvilágtól, de szellemileg és lelkileg friss állapotban. Első feljelentője, Békefi Benő, egykori dunántúli püspök, pár évvel ezelőtt, amikor éppen az államosított pápai kollégiumi könyvtár nagy értékű anyagának á lami kezekbe való átjátszásáról tárgyalt Budapesten, az előkelő Kárpátia étteremben, ebéd közben — ahogy a pincér éppen a levest töltötte ki — hirtelen holtan bukott le a székről, noha nem volt idős ember. Előzőleg Békefi még Nyiregyházán egy alkalommal 120 lelkész letartóztatását kérte a belügyminisztériumtól, azon a címen,

Vádlott: Kérem ezt egész terjedelmében felolvasni, és megállni ott, ahol a magyar nemzetre vagy a demokratikus államrendre sérelmesnek vehető kifejezéseket tartalmaz, de előrebocsátom, hogy ha annak idején Martin Niemöller német evangélikus lelkész Hitvalló nyilatkozatát oly hősies kiállásnak minősítette a világ, miért ne készíthetnénk mi is, még ha más előjellel is!, hasonló nyilatkozatot? Ha pedig az Elnök Urnak az imént tett kijelentése szerint önöket a mi vallási meggyőződésünk nem érdekli, miért ütközött meg mégis az Elnök Úr ennek a nyilatkozatnak egyes kitételein? Csak nem arra a megállapításra gondol talán, mely leszögezi, hogy „Olyan egyházi személyek kerültek vezető pozícióba fölénk, akik még a Tízparancsolat azon fokára sem jutottak el, hogy »Ne tégy a te felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot!«" — mert e parancsolat erkölcsi súlyával és egyetemes emberi érvényével ma már valóban kinőtt az egyházi dogmák szűk bilincseiből, és egyetemesen érvényes hívőre, hitetlenre egyaránt; elannyira, hogy nemcsak a bírói igazságszolgáltatás lenne elképzelhetetlen anélkül, de ennek a parancsnak a kötelme az egész emberi társadalom erkölcsi birtokállományává lett.

Elnök: Eleve megmondottam, hogy mi nem hitvitára rendezkedtünk be. A zárt tárgyalást viszont azért rendeltük el, mert itt többé vallási propagandára szükség nincs. Azt pedig legkevésbé sem tűrhetjük el, hogy bárki is a mártír szerepében tündököljön akkor, amikor államunk demokratikus berendezkedése már véglegesnek tekinthető, és így elég erős ahhoz, hogy fölszámolja a múlt terhes örökségét . . .

Vádlott: Tisztelt Bíróság! Önök mindnyájan tudják, hogy ölni nemcsak fegyverrel lehet, de még szóval is. Itt, a zárt ajtók mögött, a Mindenható Isten védelme alatt állva, súlyos váddal terhelten, az Ő szavával fordulok elsősorban Szamosközi püspök kézreadóm felé: „Mit cselekedtél, a te testvéred vére bosszúért kiált az égre!"

Az alábbiakban közöljük: mit mondott Tánczos Dezső tiszteletes az utolsó szó jogán:

Tisztelt Fővárosi Bíróság! A három napon át tartó tárgyalás során a bíróság az általam kért tanúk közül egyetlenegyet sem idézett be. Szemben ama tizeneggyel, kiktől ellenem terhelő vallomást várt. Az Elnök Úr odáig ment, hogy tőlem a szót többször is megvonta. Így most a mindenkinek kijáró utolsó szó jogán vagyok kénytelen kiterjeszkedni az egész ügykomplexumra. Hangsúlyozom, hogy ahol a védelemnek helyt nem adnak, ott igazságot nem várhatunk. Ismétlem, nem érzem bűnösnek magamat, e bíróság illetékességét mindvégig tagadom, megmaradok eredeti álláspontom mellett, hogy sem a Basler Nachrichten személyemmel fogvatalomtól, kilakoltatnak, bútoraimat, ruháimat, könyveimet, el egészen a bibliáig, egyházi személyek elkobozzák, erősen hangsúlyozom: minden jogi alap nélkül.

Egyházi autonómiáról és vallásszabadságról pedig egészen különös fogalmaik vannak az ülnök uraknak, akik közül az egyik a tárgyalás folyamán azt kérdezte: „Ugye, önök a vallásukat Svájcból importálták annak szabad gyakorlatával együtt?" Erre én tagadólag feleltem, idézve az 1557-es tordai országgyűlés határozatát, egyik legrégibb vallásügyi törvényt a vallás szabad gyakorlatára vonatkozóan, latinul. Mire az elnök úr erélyesen rám szólt: „Kérem, itt nem misézhet!" Hogyan várhatnék itt tárgyilagosságot, amikor egy régi magyar törvény latin idézését „misézésnek" nyilvánítja a bíróság? Ezek után hasonló kudarccal végződtek egyéb jogi hivatkozásaim is, és a per felülről irányított tendenciája nyilvánvalóvá lett. Ám ezeket még szükségesnek tartottam elmondani, mert rendületlenül hiszek egy magasabb erkölcsi gazság érvényében, függetlenül attól, hogy mit ítél felőlem ez a bíróság.

Tisztelt Fővárosi Bíróság! Négyszáz éves egyháztörténelmünk során nekünk, protestánsoknak, sokszor volt részünk üldözésekben, amik elsősorban a lelkészeket érintették, hiszen elleneink is ismerték a bibliából azt, hogy „Megverem a pásztort, és elszéledjenek a nyáj juhai . . ." A lelkészek közül kerültek ki a gályarabok Dunántúl református püspöke, Séllyei István és Kocsi Csergő Bálint, a pápai kollégium rektora együtt menetelt, bilincsbe verve a gályarabokkal Nápoly felé. Az azonban történelmünk során még soha nem fordult elő, hogy tisztes idős lelkipásztortársát újdonsült püspöke — törvényes ok nélkül — húsvét napján a szolgálatból kiállíttasson, és koholt vádak alapján végül is bebörtönöztessen, és — most a Szentírást idézem — „hogy tessék azoknak, akik őt posztjára állították". Az Úr Jézus Krisztus mondotta az őt fenyegető Pilátusnak, a római hatalom képviselőjének: „Nagyobb bűne van annak, aki kézreadott engem!" Kegyelmet nem kérek, igazságot nem várok földi embertől, üljenek azok itt, a bírói asztalnál, vagy a Duna melléki püspöki székben. Hiszem és vallom, hogy Isten mindeneket megítél. Ítéletének egy része, eszköze a lelkiismeret is, ami — jól tudják ezt az urak — nem egyet késztetett a bírók közül arra, hogy önkezűleg hajtson végre magán olyan ítéletet, amilyet másokra gyakran kiszabott. És még csak annyit: Ez a per zárt tárgyaláson zajlott le, de az én legfőbb Ítélőbírámat, az örökkévaló Istent önök sem tudják az ügyből kizárni! Köszönöm, hogy meghallgattak, köszönöm szíves türelmüket. Végeztem.

Szovjet hadgyakorlatok

A tokiói újságok március 27-i híradása szerint a Szovjetunió március eleje óta nagyszabású hadgyakorlatokat folytat a kínai határ mentén. Földi csapatok, harckocsik, és mintegy 1000 repülőgép vesz részt a gyakorlaton.

Lapunk kitűnően felszerelt

NYOMDÁJA

- *mindenféle nyomtatványokat,*
- *könyveket,*
- *okmányokat,*
- *belépőjegyeket,*
- *színlapokat,*
- *levélpapírokat,*
- *borítékokat stb.,*

legolcsóbban, legszebben és leggyorsabban készít el magyar, angol, spanyol, német vagy más nyelven.

- *offset- és magasnyomás*
- *saját fotolaboratórium*

Vidéki megrendeléseket gyorsan és teljes megelégedésre szállítunk.

Kérjük katolikus egyleteink pártfogását!

Számos köszönőlevél van birtokunkban!

MAGYAROK VASÁRNAPJA
1739 MAHONING AVENUE
YOUNGSTOWN, Ohio 44509
Telefon: (216) 799-2600